

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
Навчально-науковий інститут соціально-педагогічної та мистецької освіти
Кафедра психології

КВАЛІФІКАЦІЙНА (ДИПЛОМНА) РОБОТА

на здобуття рівня вищої освіти «магістр»

на тему **«Психологічні детермінанти професійної самореалізації жінок,
які вимушено переміщені внаслідок воєнних дій»**

Виконала: здобувачка вищої освіти
групи М322-с денного відділення
спеціальність 053 Психологія
ОП Психологія. Практична психологія
Криворучко Наталя Василівна

Керівник: канд. психол. наук, доцент
Шевченко Світлана Віталіївна

Рецензент: психолог-методист
КЗ «Опорний заклад освіти
Малоданилівський ліцей»
Харківської області
Пономаренко О.М.

Запоріжжя-2023 року

АНОТАЦІЯ

Криворучко Н.В.

Психологічні детермінанти професійної самореалізації жінок, які вимушено переміщені внаслідок воєнних дій

В магістерській роботі теоретично обґрунтовано та експериментально вивчено особливості професійної самореалізації жінок, які вимушено переміщені внаслідок воєнних дій. Обґрунтовано та запропоновано програму сприяння професійній самореалізації жінок.

За результатами експериментального дослідження, самооцінка, саморефлексія і поведінку особистості жінок багато в чому залежить від їх здатності до самореалізації в роботі. Основний масштаб поведінки, почуття і емоції жінок вказує на те, що не всі з опитаних можуть реалізувати себе в роботі, однак, порівняльний аналіз показує два інших масштаби, що практично будь-яка можливість для професійної самореалізації використовується і сприймається натхненно. Більшість жінок вважають себе особистостями, зануреними в переживання, пов'язані з минулим, а також із завищеними прагненням. Приблизно половина жінок поділяє такі цінності особистості, як істина, добро, краса, цілісність, відсутність роздвоєності, життєвість, унікальність, самодостатність. Жінки демонструють прагнення до самоактуалізації, відкриті до нових вражень, готові до буттєвого пізнання, які пов'язують його безпосередньо із задоволенням своїх потреб. Отримані дані лягли в основу програми сприяння професійної самореалізації жінок та можуть використовуватися в наданні консультативної допомоги жінкам, які вимушено переміщені внаслідок воєнних дій.

Ключові слова: самореалізація, професійна самореалізація, самооцінка, депресивні стани, жінки, вимушено переміщені жінки.

SUMMARY

Kryvoruchko N.V.

Psychological determinants of professional self-realization of women forcibly displaced as a result of military operations

In the master's thesis, the peculiarities of the professional self-realization of women who were forcibly displaced as a result of military actions were theoretically substantiated and experimentally studied. A program for promoting women's professional self-realization has been substantiated and proposed.

According to the results of the experimental study, self-esteem, self-reflection and personality behavior of women largely depends on their ability to self-realize at work. The main scale of behavior, feelings and emotions of women indicates that not all of the interviewees can realize themselves at work, however, a comparative analysis of the other two scales shows that almost any opportunity for professional self-realization is used and perceived with inspiration. Most women consider themselves individuals immersed in experiences related to the past, as well as with inflated aspirations. Approximately half of women share such personal values as truth, goodness, beauty, integrity, lack of dichotomy, vitality, uniqueness, and self-sufficiency. Women demonstrate a desire for self-actualization, are open to new experiences, are ready for material knowledge, and connect it directly with the satisfaction of their needs. The obtained data formed the basis of the program to promote the professional self-realization of women and can be used in the provision of advisory assistance to women who were forcibly displaced as a result of military operations.

Key words: self-realization, professional self-realization, self-esteem, depressive states, women, forcibly displaced women.

РЕФЕРАТ

на тему: «**Психологічні детермінанти професійної самореалізації жінок, які вимушено переміщені внаслідок воєнних дій**»

здобувачки вищої освіти М322-с групи денного відділення Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького спеціальності 053 Психологія **Криворучко Наталі Василівни**

Науковий керівник – к.психол.н., доцент кафедри психології Шевченко Світлана Віталіївна

Актуальність. Увага до самореалізації особистості в сучасній психології обумовлена сьогодишньою актуальністю проблем внутрішньої активності особистості, максимального використання нею своїх ресурсів для повного самоздійснення у процесі розвитку та діяльності. Великий інтерес представляють для дослідників аспекти та особливості самореалізації жінок в сучасному світі, так як сьгодні ролі, завдання та значення жінок в ньому разюче відрізняються від існуючих ще зовсім недавно. При цьому інститути соціалізації продовжують формувати особистість відповідно до норм, цінностей та культурних традицій в аспекті зразків маскуліної та феміної поведінки, припускаючи інтеріоризацію жінокою запропонованих культурних стандартів.

У такому становищі існує явне протиріччя, що виражається соціальною бажаністю і необхідністю одночасної реалізації жінками різноспрямованих тенденцій – сімейних ролей та необхідності професійного становлення та реалізації себе в соціальному просторі сучасного життя. Увага до проблеми самореалізації особистості жінок посилюється в контексті воєнних дій та вимушеним переміщенням у зв'язку з цим.

Об'єкт дослідження: професійне самовизначення жінок.

Предмет дослідження: психологічні детермінанти професійної самореалізації жінок, які вимушено переміщені внаслідок воєнних дій.

Мета нашої роботи: теоретично вивчити та експериментально дослідити особливості професійної самореалізації жінок, які є вимушено переміщеними

особами.

Відповідно до мети **завданнями дослідження** нами визначено наступні:

1. Теоретично проаналізувати особливості професійної самореалізації жінок.
2. Експериментально вивчити показники професійної самореалізації жінок, які є вимушено переміщеними особами.
3. Обґрунтувати та розробити програму сприяння професійній самореалізації жінок- ВПО

Методи дослідження. Для розв'язання визначених завдань використовувався комплекс методів, що зумовлені об'єктом, предметом, метою та завданнями дослідження: теоретичні – аналіз, систематизація й узагальнення сучасних наукових та емпіричних досліджень з проблеми; емпіричні – тестування, у ході якого були використані: методика експрес-діагностики ситуативної самоактуалізації особистості (ССО), опитувальник самоактуалізації особистості, методика PARI Е. Шеффер та Р. Белла (адаптація Т.В. Нещерет), методика дослідження самооцінки А.Ц. Пуні.

Експериментальна база дослідження. В дослідженні приймали участь жінки віком 30-45 років з різним ступенем професійної самореалізації. Вибірка складала 40 жінок, які мають статус вимушено переміщеної особи.

Проведене дослідження психологічних особливостей професійної самореалізації жінок- ВПО дозволило зробити **наступні висновки.**

1. Увага до самореалізації особистості в сучасній психології обумовлена сьогодишньою актуальністю проблем внутрішньої активності особистості, максимального використання нею своїх ресурсів для повного самоздійснення у процесі розвитку та діяльності. З погляду вітчизняних та зарубіжних вчених, феномен самореалізації виражає закономірний шлях розвитку позитивної мотивації особистості, її природних та соціальних якостей, свідоме здійснення унікальних ресурсів особистості.

Складність, неоднозначність, але водночас і безумовна значущість самореалізації особистості жінки-ВПО для її соціально-психологічної

активності, для розвитку, для збереження психічного та психологічного здоров'я, а також для її ефективності у всіх сферах самоздійснення визначають множинність та різнобічність наукового вивчення цієї проблеми.

2. У рамках професії розвиваються здібності, відбувається кар'єрне та особистісне зростання, досягається певний соціальний статус, забезпечуються фінансові основи життєдіяльності. Серйозне значення має орієнтація жінки на саморозвиток у професії. Кар'єрні устремління жінки також визначають можливість досягнення успішної самореалізації у цій сфері. Активне професійне самовдосконалення запобігає виникненню «вигоряння».

3. Увага до проблеми самореалізації особистості жінок-ВПО обумовлена актуальністю питань, пов'язаних із відсутністю цілісних науково обґрунтованих знань про психологічні особливості прояву цієї психологічної структури особистості у жінок у період воєнних дій. Вивчення вікових особливостей самореалізації жінок дозволить провести психологічний аналіз, виявити домінуючу спрямованість та визначити загальну задоволеність жінок своїм самоздійсненням. Ці дані ляжуть в основу програм психологічного супроводу у вигляді психологічного просвітництва жінок, метою якого є формування об'єктивізації особистих переживань, цілей, спрямованості, з одного боку, та саморозуміння – з іншого.

4. Результати експериментальної роботи показали, що самооцінка, саморефлексія і поведінку особистості жінок багато в чому залежить від їх здатності до самореалізації в роботі. Основний масштаб поведінки, почуття і емоції жінок вказує на те, що не всі з опитаних можуть реалізувати себе в роботі, однак, порівняльний аналіз показує два інших масштаби, що практично будь-яка можливість для професійної самореалізації використовується і сприймається натхненно. Більшість жінок вважають себе особистостями, зануреними в переживання, пов'язані з минулим, а також із завищеними прагненням. Приблизно половина жінок поділяє такі цінності особистості, як істина, добро, краса, цілісність, відсутність роздвоєності, життєвість, унікальність, досконалість, звершення, справедливість, порядок, простота, легкість без

зусилля, гра, самодостатність. Перевага цих цінностей вказує на прагнення гармонійного буття та здорових відносин з людьми, далеке від бажання маніпулювати ними у своїх інтересах. Робота показала, що є частина жінок, у яких відсутня природна симпатія та довіра до людей, чесність, неупередженість, доброзичливість.

Жінки демонструють прагнення до самоактуалізації, відкриті до нових вражень, готові до буттєвого пізнання, які пов'язують його безпосередньо із задоволенням своїх потреб. Приблизно половина жінок має творче відношення до життя. З іншого боку, вони висловлюють готовність до самоактуалізації. Більшість жінок мають необхідний рівень незалежності та свободи. Самоактуалізація може бути для них не лише прагненням, але й способом життя. Здатність до спонтанної поведінки фруструється культурними нормами, у природному вигляді її можна спостерігати хіба що у маленьких дітей. Спонтанність співвідноситься з такими цінностями як свобода, природність, гра, легкість без зусилля. Частина опитаних має чутливість, сензитивність до своїх бажань та потреб. Приблизно половина опитаних вільні від психологічного захисту, що відокремлює особистість від власної сутності, вони не схильні замінювати власні смаки та оцінки зовнішніми соціальними стандартами. При цьому, приблизно половині жінок досить легко дається здатність адекватному вербальному самовираженні, вони здатні до взаємодії з соціумом і саморозкриття. Втім, вагома частина опитаних є людьми ригідними, не впевненими у своїй привабливості, в тому, що вони цікаві співрозмовнику і спілкування з ними може приносити задоволення.

Отже, незважаючи на те, що низка анкет вказувала на дуже високий ступінь самоактуалізації особистості, загальна статистика показує, що частина опитаних не мають можливості чи бажання самореалізуватися та самоактуалізуватися. І це може бути пов'язано як раз з новим статусом ВПО, який отримали жінки, що підтвердилося нами в ході емпіричної роботи. Діагностика показала, що більшість жінок мають адекватний рівень самооцінки. За результатами методики діагностики рівня самооцінки можна зробити

висновок, що жінки, що мають статус ВПО більш схильні до низької самооцінки. Переживання супроводжується переоцінкою прожитого життя та усвідомленням того, що багато запланованого не вдалося реалізувати. Отримані дані лягли в основу програми сприяння професійної самореалізації жінок та можуть використовуватися в наданні консультативної допомоги жінкам-ВПО.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів означеної проблеми. Перспективними, на наш погляд, є подальші дослідження факторів, що впливають на процес професійної самореалізації жінок, а також впровадження та визначення ефективності програми щодо сприяння професійної самореалізації жінок.

Рік виконання дипломної роботи - 2023 р.

Місце виконання - Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Дипломна робота містить 66 сторінок тексту, таблиці, список літератури з 55 найменувань.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ЖІНОК-ПЕРЕСЕЛЕНОК.....	7
1.1. Вивчення проблеми самореалізації особистості в науці.....	7
1.2. Особливості професійної самореалізації жінок.....	13
1.3. Специфіка професійної самореалізації жінок-переселенок.....	18
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ЖІНОК, ЯКІ ВИМУШЕНО ПЕРЕМІЩЕНІ ВНАСЛІДОК ВОЄННИХ ДІЙ	32
2.1. Методики дослідження.....	32
2.2. Аналіз та інтерпретація отриманих результатів.....	38
РОЗДІЛ 3. ПРОГРАМА СПРИЯННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ЖІНОК-ПЕРЕСЕЛЕНОК.....	48
ВИСНОВКИ.....	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	62

Ім'я користувача:
Анастасія Сухомлінова

ID перевірки:
1015921887

Дата перевірки:
26.10.2023 17:05:59 EET

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
26.10.2023 19:31:20 EET

ID користувача:
100012861

Назва документа: Криворучко Наталя

Кількість сторінок: 55 Кількість слів: 13181 Кількість символів: 99170 Розмір файлу: 92.79 KB ID файлу: 1015583909

29.9% Схожість

Найбільша схожість: 13.7% з Інтернет-джерелом (<http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/12740/1/%D0%97%D0%B1%D1%99...>)

27.3% Джерела з Інтернету

912

Сторінка 57

2.6% Джерела з Бібліотеки

3

Сторінка 63

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

1